

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Соловійов І.О., доктор економічних наук, професор,
ПЗВО «Міжнародний класичний університет
ім. Пилипа Орлика», м. Миколаїв, Україна
Верланов О.Ю., кандидат економічних наук, доцент,
ПЗВО «Міжнародний класичний університет
ім. Пилипа Орлика», м. Миколаїв, Україна
Рябенко Г.М., кандидат економічних наук, доцент,
ПЗВО «Міжнародний класичний університет
ім. Пилипа Орлика», м. Миколаїв, Україна

Фінансова безпека підприємства є критично важливою складовою загальної системи управління ризиками, що забезпечує його стійкість, ліквідність та здатність до розвитку в умовах економічної нестабільності. Оцінка фінансових ризиків є невід'ємним етапом цього процесу, оскільки дозволяє виявити потенційні загрози, оцінити їхній вплив та розробити заходи щодо мінімізації негативних наслідків.

На діяльність підприємства впливають наступні види фінансових ризиків:

- кредитний ризик – ймовірність втрати коштів через неплатоспроможність контрагентів;
- валютний ризик – пов'язаний із коливаннями валютних курсів, що можуть вплинути на фінансові операції підприємства;
- ризик ліквідності – загроза втрати здатності своєчасно виконувати фінансові зобов'язання;
- інвестиційний ризик – ризик втрат при вкладенні капіталу в активи або інвестиційні проекти;
- операційний ризик – ризик втрат унаслідок внутрішніх помилок управління, шахрайства або технічних збоїв;
- інфляційний ризик – зниження купівельної спроможності грошей, що впливає на доходи та витрати підприємства.

Оцінка фінансових ризиків є важливим етапом у процесі управління фінансовою безпекою підприємства. Вона дозволяє визначити ймовірність виникнення ризиків, оцінити їх вплив на діяльність підприємства та розробити заходи для мінімізації можливих втрат. Для оцінки фінансових ризиків використовують як кількісні, так і якісні методи аналізу, які допомагають визначити рівень загрози і їхній

вплив на діяльність підприємства. Кількісні методи базуються на математичних, статистичних та фінансових розрахунках для вимірювання ризиків у числових значеннях.

До кількісних методів оцінки фінансових ризиків належать:

1. Метод фінансових коефіцієнтів – використовується для аналізу ліквідності, платоспроможності, рентабельності та фінансової стійкості підприємства.

2. Метод VaR (Value at Risk) – дозволяє оцінити максимальні можливі втрати підприємства за певний період часу з певним рівнем ймовірності.

3. Метод сценарного аналізу – передбачає розгляд різних можливих сценаріїв розвитку ситуації (оптимістичний, песимістичний, реалістичний) та їхнього впливу на фінансові показники підприємства.

4. Метод Монте-Карло – базується на випадковому моделюванні різних можливих сценаріїв. Використовується для моделювання ризикових ситуацій та визначення ймовірних фінансових втрат.

Якісні методи використовуються для оцінки ризиків у випадках, коли кількісні розрахунки неможливі або недостатні. До якісних методів оцінки фінансових ризиків відносять:

1. SWOT-аналіз – дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості та загрози, пов'язані з його фінансовим станом.

2. Експертні оцінки – включає аналіз фінансових ризиків на основі думок професійних експертів, керівників та аналітиків.

3. Аналіз чутливості – визначає, як зміна певних фінансових факторів (наприклад, відсоткових ставок чи валютних курсів) впливає на ключові показники діяльності підприємства.

4. Аналіз ієрархій – оцінка ризиків через структурований процес прийняття рішень, що допомагає визначити найбільш критичні фінансові загрози.

5. Метод бальних оцінок – оцінка ризиків за допомогою бальної шкали (наприклад, від 1 до 10), де вищі бали означають більший рівень загрози.

Методи оцінки фінансових ризиків дозволяють підприємствам аналізувати можливі загрози, прогнозувати їх вплив та впроваджувати ефективні заходи для мінімізації фінансових втрат. Використання як кількісних, так і якісних підходів сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства та забезпеченню його довгострокового розвитку.

Для ефективного управління фінансовими ризиками необхідно використовувати комплекс заходів, які дозволяють не лише оцінити, але й знизити ймовірність їхнього виникнення.

Наведемо основні стратегії управління фінансовими ризиками:

1. Уникнення ризику – відмова від фінансових операцій, пов'язаних із високим рівнем ризику.

2. Зниження ризику – диверсифікація активів, оптимізація витрат, покращення фінансової дисципліни.

3. Передача ризику – страхування фінансових активів, використання хеджування для захисту від валютних і процентних ризиків.

4. Прийняття ризику – свідоме прийняття фінансового ризику, якщо очікуваний прибуток перевищує можливі втрати.

Для зниження фінансових ризиків використовують:

Стратегічні інструменти – спрямовані на довгострокове планування та адаптацію підприємства до змін ринкового середовища. До стратегічних інструментів відносяться: диверсифікація – розподіл інвестицій між різними активами, галузями або ринками для зниження ризику втрат; фінансове планування та прогнозування – використання бюджетування, фінансових моделей та прогнозів для оцінки можливих ризиків і розробки антикризових стратегій; антикризове управління – розробка стратегій для швидкого реагування на економічну нестабільність, інфляційні процеси та кризові ситуації.

Операційні інструменти спрямовані на оптимізацію внутрішніх процесів підприємства для зменшення фінансових ризиків. До операційних інструментів відносяться: аудит та внутрішній контроль (регулярні перевірки фінансових операцій для запобігання шахрайству та виявлення фінансових загроз; автоматизація бухгалтерського обліку для зменшення людських помилок); оптимізація витрат (раціональне управління витратами підприємства та впровадження ощадливого виробництва; використання сучасних технологій для підвищення ефективності); контроль дебіторської заборгованості (аналіз платоспроможності клієнтів перед наданням кредитних умов; використання факторингу та страхування дебіторської заборгованості).

Фінансові інструменти використовуються для зменшення впливу валютних, процентних, кредитних та інвестиційних ризиків. До фінансових інструментів відносяться: хеджування (використання фінансових інструментів, таких як форвардні контракти, ф'ючерси, опціони та свопи, для зниження ризиків зміни валютного курсу, процентних ставок або цін на сировину); диверсифікація фінансування

(використання різних джерел фінансування (банківські кредити, лізинг, венчурний капітал, емісія акцій) для зниження залежності від одного джерела коштів); формування резервного фонду (створення фінансових резервів для покриття можливих втрат у разі кризи); оцінка кредитоспроможності контрагентів (використання рейтингів, фінансового аналізу та страхування кредитних операцій для зменшення ризику неплатежів).

Технологічні інструменти – сучасні технології допомагають підприємствам автоматизувати процеси управління ризиками. До фінансових інструментів відносяться: фінансові інформаційні системи (використання програм для автоматизації бухгалтерії, управління фінансами та аналізу ризиків); Big Data та аналітика (аналіз великих обсягів даних для прогнозування ризиків та фінансових загроз); штучний інтелект (AI).

Отже, зниження фінансових ризиків потребує комплексного підходу, який включає стратегічне планування, фінансовий аналіз, страхові механізми та використання сучасних технологій. Ефективне управління ризиками дозволяє підприємствам забезпечити фінансову стабільність, мінімізувати втрати та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

PRINCIPLES FOR ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF SECURITY-ORIENTED MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS

Ahafonov A., PhD student*,

Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-7480-0163>

Modern commercial banks operate in an environment of constant changes in the macroeconomic landscape, regulatory requirements, and technological challenges. Increasing financial market instability, cyber threats, fraud, and liquidity risks necessitate the adoption of security-oriented management approaches within the banking system. In this context, assessing the effectiveness of security-oriented management is a crucial task, as it enables the determination of a bank's level of protection and its ability to respond promptly to emerging threats.

---

* *Scientific advisor – Poltorak A., Doctor of Economics, Professor*